

Prawo administracyjne materialne / redakcja naukowa Zofia Duniewska, Barbara Jaworska-Dębska, Ewa Olejniczak-Szałowska, Małgorzata Stahl ; [napisali: Rafał Budzisz i 19 pozostałych]. – 2. wyd., stan prawny na 2 września 2016 r. – Warszawa, 2016

Spis treści

Wykaz skrótów	23
Słowo wstępne	29
Zagadnienia wprowadzające - miejsce, rola, determinanty, określenie i cechy prawa administracyjnego materialnego	31
Część I	
PRAWO OSOBOWE	
Rozdział 1	
Obywatelstwo polskie	49
1.1. Pojęcie obywatelstwa	49
1.2. Regulacja prawna obywatelstwa polskiego	50
1.3. Zasady ogólne prawa o obywatelstwie polskim	53
1.4. Nabycie obywatelstwa polskiego	60
1.4.1. Nabycie obywatelstwa polskiego z mocy prawa	60
1.4.1.1. Nabycie obywatelstwa polskiego przez urodzenie	60
1.4.1.2. Nabycie obywatelstwa polskiego przez znalezienie	62
1.4.1.3. Nabycie obywatelstwa polskiego przez przysposobienie	62
1.4.1.4. Nabycie obywatelstwa polskiego przez repatriację	63
1.4.1.5. Nabycie obywatelstwa polskiego przez uznanie za repatrianta	65
1.4.2. Nabycie obywatelstwa polskiego w drodze aktu indywidualnego	66
1.4.2.1. Nadanie obywatelstwa polskiego	66
1.4.2.2. Uznanie za obywatela polskiego	68
1.4.2.3. Przywrócenie obywatelstwa polskiego	70
1.5. Utrata obywatelstwa polskiego	71
1.6. Potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego	72
1.7. Prowadzenie rejestrów	73
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	73
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	74
Wybrana i wykorzystana literatura	75
Rozdział 2	
Cudzoziemcy	76
2.1. Pojęcie cudzoziemca i ogólna charakterystyka unormowań dotyczących jego statusu	76

2.2. Wjazd cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	78
2.2.1. Wprowadzenie	78
2.2.2. Dokumenty uprawniające do przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej	80
2.2.3. Wiza	81
2.2.4. Inne warunki wjazdu	85
2.2.5. Odmowa wjazdu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	87
2.2.6. Odpowiedzialność przewoźnika	88
2.2.7. Przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego	89
2.3. Formy pobytu cudzoziemców w Polsce	91
2.3.1. Wprowadzenie	91
2.3.2. Zezwolenie na pobyt czasowy	91
2.3.2.1. Zasady ogólne	91
2.3.2.2. Zezwolenie na pobyt czasowy i pracę	93
2.3.2.3. Zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji	95
2.3.2.4. Zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy przez cudzoziemca delegowanego przez pracodawcę zagranicznego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	96
2.3.2.5. Zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej	96
2.3.2.6. Zezwolenie na pobyt czasowy w celu kształcenia się na studiach	97
2.3.2.7. Zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia badań naukowych	97
2.3.2.8. Zezwolenie na pobyt czasowy dla członków rodzin obywateli Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków rodzin cudzoziemców	98
2.3.2.9. Zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla cudzoziemców będących ofiarami handlu ludźmi	99
2.3.2.10. Zezwolenie na pobyt czasowy ze względu na okoliczności wymagające krótkotrwałego pobytu	100
2.3.2.11. Zezwolenie na pobyt czasowy ze względu na inne okoliczności	101
2.3.3. Zezwolenie na pobyt stały	101
2.3.4. Zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej	104
2.3.5. Zgoda na pobyt ze względów humanitarnych	105
2.3.6. Zgoda na pobyt tolerowany	106
2.3.7. Prawo pobytu	107
2.3.8. Prawo stałego pobytu	109
2.4. Dokumenty wydawane cudzoziemcom	110
2.4.1. Karta pobytu	110
2.4.2. Polski dokument podróży dla cudzoziemca	112
2.4.3. Polski dokument tożsamości cudzoziemca	112
2.4.4. Tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca	113
2.4.5. Dokument „zgoda na pobyt tolerowany”	114

2.4.6. Zaświadczenie o zarejestrowaniu pobytu obywatela Unii Europejskiej, dokument potwierdzający prawo stałego pobytu obywatela Unii Europejskiej oraz karta pobytu i karta stałego pobytu członka rodziny obywatela Unii Europejskiej	114
2.4.7. Karta Polaka	116
2.5. Kontrola legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Polski	119
2.6. Zobowiązanie cudzoziemca do powrotu	120
2.7. Wydalenie obywatela Unii Europejskiej i członka jego rodziny	122
2.8. Zatrzymanie i umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców	124
2.9. Udzielanie ochrony cudzoziemcom	126
2.9.1. Status uchodźcy	126
2.9.1.1. Procedura nadania statusu uchodźcy	126
2.9.1.2. Tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca	130
2.9.1.3. Pomoc dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy	131
2.9.2. Ochrona uzupełniająca	133
2.9.3. Przesiedlenie i relokacja	134
2.9.4. Prawa i obowiązki cudzoziemca korzystającego z ochrony międzynarodowej w Polsce	136
2.9.5. Azyl	138
2.9.6. Ochrona czasowa cudzoziemców	138
2.10. Wybrane szczególne prawa i obowiązki cudzoziemców	140
2.10.1. Wprowadzenie	140
2.10.2. Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców	141
2.10.3. Zatrudnianie cudzoziemców	142
2.10.4. Oświata i szkolnictwo wyższe	144
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	146
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	147
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	148
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	150
Wybrana i wykorzystana literatura	150

Rozdział 3

Imiona i nazwiska	152
3.1. Zagadnienia wstępne	152
3.2. Zmiana imion i nazwisk w ujęciu ewolucyjnym	154
3.3. Zmiana imion i nazwisk na gruncie obowiązujących unormowań prawnych	158
3.4. Pojęcie zmiany imienia lub nazwiska, tryb zmiany	158
3.5. Przesłanki zmiany nazwiska lub imienia	161
3.5.1. Przesłanki pozytywne	161
3.5.2. Przesłanki negatywne	167
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	169
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	170
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	171

Z literatury	173
Wybrana i wykorzystania literatura	174
Rozdział 4	
Akty stanu cywilnego	175
4.1. Stan cywilny, akty stanu cywilnego	175
4.2. Ogólna charakterystyka rejestracji stanu cywilnego	177
4.3. Zasady rejestracji stanu cywilnego	182
4.4. Rejestracja urodzenia	185
4.5. Rejestracja aktu małżeństwa	190
4.6. Rejestracja zgonu	194
4.7. Uwagi końcowe	196
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości	197
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	197
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	197
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	198
Z literatury	200
Wybrana i wykorzystana literatura	201
Rozdział 5	
Ewidencja ludności	204
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	214
Wybrana i wykorzystana literatura	216
Rozdział 6	
Dowody osobiste	217
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	224
Wybrana i wykorzystana literatura	225
Rozdział 7	
Paszporty	226
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	236
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	236
Wybrana i wykorzystana literatura	237
Rozdział 8	
Ochrona wolności sumienia i wyznania	238
8.1. Pojęcie oraz zakres wolności sumienia i wyznania	238
8.1.1. Spór wokół rozumienia wolności sumienia i wyznania	238
8.1.2. Podmiotowy zakres wolności sumienia i wyznania	240
8.1.3. Przedmiotowy zakres wolności sumienia i wyznania	242
8.1.4. Zakazy dyskryminacji ze względu na wyznanie lub przekonania	245
8.1.5. Granice wolności sumienia i wyznania	246
8.1.6. Gwarancje wolności sumienia i wyznania	247
8.2. Pojęcie i prawne typy związków wyznaniowych	249
8.2.1. Pojęcie związku wyznaniowego	249

8.2.2. Prawne typy związków wyznaniowych	250
8.2.3. Rejestracja związku wyznaniowego	252
8.3. Działalność związków wyznaniowych	253
8.3.1. Działalność związków wyznaniowych w sprawach własnych	253
8.3.2. Działalność związków wyznaniowych w sferze publicznej	255
8.3.3. Funkcje publiczne związków wyznaniowych w zakresie oświaty	257
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	259
Z literatury	259
Wybrana i wykorzystana literatura	260

Rozdział 9

Mniejszości narodowe i etniczne 262

9.1. Wprowadzenie	262
9.2. Podstawy prawne	263
9.3. Pojęcie mniejszości narodowej i etnicznej	265
9.4. Język mniejszości narodowych i etnicznych	267
9.5. Język regionalny	269
9.6. Organy do spraw mniejszości narodowych i etnicznych	269
Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości	271
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	271
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	272
Z orzecznictwa sądów powszechnych	272
Z literatury	273
Wybrana i wykorzystana literatura	273

Część II

OCHRONA ZDROWIA, POMOC SPOŁECZNA I WSPIERANIE RODZINY

Rozdział 1

Ochrona zdrowia 277

1.1. Zagadnienia ogólne	277
1.2. Podstawy prawne ochrony zdrowia	283
1.3. Organizacja i zadania administracji publicznej w ochronie zdrowia	287
1.4. Działalność lecznicza. Podmioty wykonujące działalność leczniczą	302
1.4.1. Działalność lecznicza	302
1.4.2. Podmioty wykonujące działalność leczniczą	305
1.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej	316
1.6. Pacjent i jego prawa	330
1.7. Pobieranie, przechowywanie i przeszczepianie komórek, tkanek i narządów	345
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	356
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	356
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	357
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	357
Z orzecznictwa sądów powszechnych	358

Wybrana i wykorzystana literatura	358
Rozdział 2	
Pomoc społeczna	361
2.1. Geneza, pojęcie i cele pomocy społecznej	361
2.2. Podstawy prawne pomocy społecznej	363
2.3. Zadania i organizacja pomocy społecznej	367
2.4. Zasady pomocy społecznej	375
2.5. Prawo do świadczeń pomocy społecznej	379
2.6. Rodzaje i charakterystyka świadczeń pomocy społecznej	385
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	402
Wybrana i wykorzystana literatura	404
Rozdział 3	
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	406
3.1. Formy wspierania rodziny	406
3.2. Piecza zastępcza a wychowanie w rodzinie	408
3.3. Rodzinna piecza zastępcza	409
3.4. Instytucjonalna piecza zastępcza	418
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	421
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	424
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	424
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	425
Z literatury	427
Wybrana i wykorzystana literatura	428
Część III	
PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE	
Rozdział 1	
Prawna regulacja uzależnienia od alkoholu, obrotu napojami alkoholowymi i problemów związanych z alkoholem	431
1.1. Wprowadzenie	431
1.2. Podstawy prawne i podstawowe pojęcia	432
1.3. Zakres ustawowej regulacji alkoholowej	435
1.4. Import napojów alkoholowych	435
1.5. Obrót hurtowy napojami alkoholowymi	436
1.6. Sprzedaż detaliczna napojów alkoholowych	442
1.6.1. Zakaz reklamy napojów alkoholowych	449
1.6.2. Zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych	452
1.7. Problemy związane a alkoholem	456
1.7.1. Nietrzeźwość publiczna	456
1.7.2. Zakaz wykonywania niektórych czynności lub zawodów	457
1.7.3. Leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu	457
1.7.4. System świadczeń społecznych na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin	459

1.8. Programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	461
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	461
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	462
Z literatury	464
Wybrana i wykorzystana literatura	466

Rozdział 2

Przeciwdziałanie narkomanii	470
2.1. Wprowadzenie	470
2.2. Podstawy prawne i podstawowe pojęcia	471
2.3. Podstawowe kierunki działań w ramach przeciwdziałania narkomanii	473
2.4. Leczenie odwykowe	473
2.5. Zakres reglamentacji środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub ich preparatów	475
2.5.1. Zakaz reklamy i promocji substancji psychotropowych lub środków odurzających	475
2.5.2. Reglamentacja wytwarzania, przetwarzania lub przerobu środków odurzających lub substancji psychotropowych	476
2.5.3. Reglamentacja obrotu zagranicznego środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi oraz słomą makową	476
2.5.4. Obrót hurtowy środkami odurzającymi lub substancjami psychotropowymi	477
2.5.5. Obrót detaliczny środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i prekursorami będącymi produktami leczniczymi	477
2.5.6. Reglamentacja upraw maku i konopi, zbioru mlecza makowego i opium z maku oraz ziela konopi	478
2.5.7. Kontrola i nadzór	479
2.6. Administracyjnoprawne środki wobec przywozu, wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych	480
2.7. Podmioty realizujące zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii i programy	481
2.8. Sankcje administracyjne	482
2.9. Zakończenie	482
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	483
Wybrana i wykorzystana literatura	483

Rozdział 3

Przeciwdziałanie nikotynizmowi	485
3.1. Wprowadzenie	485
3.2. Podstawy prawne i podstawowe pojęcia	485
3.3. Instrumenty ochrony zdrowia przed następstwami używania tytoniu	487
3.3.1. Ochrona prawa niepalących do życia w środowisku wolnym	

od dymu tytoniowego	487
3.3.2. Leczenie odwykowe	488
3.3.3. Reglamentacja produkcji wyrobów tytoniowych	488
3.3.4. Reglamentacja sprzedaży wyrobów tytoniowych	489
3.3.5. Zakaz reklamy	489
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	490
Z rozstrzygnięć nadzorczych	490
Z literatury	491
Wybrana i wykorzystana literatura	492

Rozdział 4

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 493

4.1. Zagadnienia ogólne	493
4.2. Organizacja i charakter zadań organów administracji rządowej	496
4.3. Charakter zadań jednostek samorządu terytorialnego	497
4.4. Programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie	499
4.5. Zespół interdyscyplinarny	501
4.6. Procedura „Niebieskie Karty”	502
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	504
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	504
Z literatury	505
Wybrana i wykorzystana literatura	506

Część IV

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA, MUZEA I BIBLIOTEKI

Rozdział 1

Prowadzenie działalności kulturalnej 511

1.1. Pojęcie kultury, działalności kulturalnej i instytucji kultury	511
1.2. Rodzaje instytucji kultury, obowiązki organizatorów	514
1.3. Organizowanie imprez artystycznych i rozrywkowych	515
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	517
Wybrana i wykorzystana literatura	518

Rozdział 2

Muzea i biblioteki 519

2.1. Pojęcie i zadania bibliotek. Ogólnokrajowa sieć biblioteczna	519
2.2. Rodzaje i organizowanie bibliotek	521
2.3. Tworzenie i likwidacja bibliotek	524
2.4. Regulacje unijne dotyczące bibliotek	525
2.5. Pojęcie i zadania muzeów. Muzealia	526
2.6. Rodzaje muzeów	529
2.7. Obowiązki organizatorów muzeów. Tworzenie i likwidacja muzeów.	
Powołanie i odwołanie dyrektora muzeum	531
2.8. Opłaty za korzystanie z usług muzeów	532
2.9. Ochrona prawna rzeczy ruchomych o wartości historycznej,	

artystycznej lub naukowej wypożyczonych z zagranicy na wystawę czasową organizowaną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. immunitet muzealny)	533
Z orzecznictwa sądów powszechnych	534
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	535
Wybrana i wykorzystana literatura	536

Rozdział 3

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami **537**

3.1. Pojęcie zabytku, ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	537
3.2. Formy i sposób ochrony zabytków	539
3.3. Wywóz zabytków za granicę. Rodzaje pozwoleń	544
3.4. Krajowy rejestr utraconych dóbr kultury	547
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	548
Wybrana i wykorzystana literatura	549

Część V

SZKOŁY WYŻSZE, STOPNIE NAUKOWE, UPRAWNIENIA ZAWODOWE

Rozdział 1

Szkoły wyższe **553**

1.1. Wprowadzenie	553
1.2. Pojęcie szkoły wyższej	554
1.3. Tworzenie i likwidacja szkoły wyższej	559
1.4. Współdziałanie szkół wyższych	559
1.5. Organizacja szkoły wyższej	561
1.6. Organizacja studiów, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych i kursów dokształcających	565
1.7. Status użytkownika szkoły wyższej	567
1.8. Prawotwórstwo organów szkoły wyższej	571
1.9. Organizacje studenckie, organizacje doktorantów	573
1.10. Nadzór i kontrola nad działalnością szkoły wyższej	575
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	578
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	578
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	578
Wybrana i wykorzystana literatura	581

Rozdział 2

Stopnie i tytuł naukowy **583**

2.1. Wprowadzenie	583
2.2. Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki	584
2.3. Tytuł naukowy i tytuł w zakresie sztuki	589
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	591
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	591
Wybrana i wykorzystana literatura	592

Rozdział 3	
Nabywanie uprawnień zawodowych	593
3.1. Określenie i rodzaje zawodów w prawie polskim i prawie Unii Europejskiej	593
3.2. Rola samorządów zawodowych w dostępie do niektórych zawodów	597
3.3. Uznawanie kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej	601
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	605
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	606
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	606
Wybrana i wykorzystana literatura	607
Część VI	
PROCES INWESTYCYJNO-BUDOWLANY	
Rozdział 1	
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	611
1.1. Zagadnienia ogólne	611
1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	614
1.3. Planowanie przestrzenne na obszarze metropolitalnym	622
1.4. Planowanie przestrzenne w województwie i na szczeblu krajowym	623
1.5. Lokalizacja inwestycji celu publicznego i ustalanie warunków zabudowy w odniesieniu do innych inwestycji	626
1.6. Ochrona interesów osób trzecich w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	632
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	635
Z literatury	636
Wybrana i wykorzystana literatura	637
Rozdział 2	
Gospodarka nieruchomościami	638
2.1. Cel i przedmiot gospodarki nieruchomościami	638
2.2. Gospodarowanie nieruchomościami Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego	639
2.3. Wykonywanie, ograniczanie lub pozbawianie praw do nieruchomości	642
2.4. Wywłaszczanie nieruchomości	643
2.5. Zwrot wywłaszczonej nieruchomości	649
2.6. Inne ograniczenia prawa własności nieruchomości	650
2.7. Podziały nieruchomości	651
2.8. Scalanie i podział nieruchomości	653
2.9. Opłata adiacencka	655
2.10. Prawo pierwokupu nieruchomości	656

Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	657
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	658
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	658
Wybrana i wykorzystana literatura	659

Rozdział 3

Wolność budowlana i jej ograniczenia	660
3.1. Wolność budowlana i prawo budowlane	660
3.2. Uczestnicy procesu budowlanego	664
3.3. Reglamentacja procesu budowlanego	668
3.4. Samowola budowlana	675
3.5. Budowa, oddawanie do użytku i utrzymanie obiektów budowlanych	680
3.6. Organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego	686
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	689
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	690
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	690
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	691
Wybrana i wykorzystana literatura	692

Część VII

PRAWNE ASPEKTY OCHRONY ŚRODOWISKA

Rozdział 1

Zagadnienia ogólne prawa ochrony środowiska	697
1.1. Pojęcie systemu prawa ochrony środowiska	697
1.2. Struktura systemu prawa ochrony środowiska	697
1.3. Kształtowanie się systemu prawa ochrony środowiska	698
1.4. Rola i zadania ustawy - Prawo ochrony środowiska w systemie prawa ochrony środowiska	698
1.5. Przedmiot prawa ochrony środowiska	699
1.6. Polityka ochrony środowiska	699
1.7. Bezpieczeństwo ekologiczne	700
Wybrana i wykorzystana literatura	702

Rozdział 2

Zasady ogólne prawa ochrony środowiska	703
2.1. Pojęcie zasad ogólnych prawa ochrony środowiska	703
2.2. Źródła katalogu zasad ogólnych prawa ochrony środowiska	703
2.3. Zasada zrównoważonego rozwoju	704
2.4. Zasada kompleksowości ochrony środowiska	704
2.5. Zasada prewencji	705
2.6. Zasada przezorności	706
2.7. Zasada materialnej odpowiedzialności sprawcy zanieczyszczającego środowisko (zasada „zanieczyszczający płaci”)	707

2.8. Zasada integracji wymagań ochrony środowiska	707
2.9. Zasada dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	708
2.10. Zasada partycypacji publicznej	709
Wybrana i wykorzystana literatura	709
Rozdział 3	
Zadania administracji publicznej w dziedzinie ochrony środowiska	710
Wybrana i wykorzystana literatura	712
Rozdział 4	
Dostęp do informacji i udział społeczeństwa w postępowaniach z zakresu ochrony środowiska	713
Wybrana i wykorzystana literatura	716
Rozdział 5	
Procedury ocen oddziaływania na środowisko	717
Wybrana i wykorzystana literatura	721
Rozdział 6	
Ochrona jakości zasobów środowiska	722
Wybrana i wykorzystana literatura	724
Rozdział 7	
Ochrona przed zanieczyszczeniami	725
7.1. Zakres regulacji - ustawa - Prawo ochrony środowiska i przepisy szczegółowe	725
7.2. Pozwolenie emisyjne	727
7.3. Poważne awarie	730
7.4. Przepisy szczególne w zakresie ochrony powietrza	731
Wybrana i wykorzystana literatura	734
Rozdział 8	
Gospodarowanie odpadami	736
8.1. Założenia ogólne regulacji	736
8.2. Postępowanie z odpadami komunalnymi	741
Wybrana i wykorzystana literatura	742
Rozdział 9	
Gospodarowanie wodami śródlądowymi	743
9.1. Podstawy prawne gospodarowania wodami	743
9.2. Własność i prawne formy korzystania z wód	744
9.3. Reglamentacja korzystania z wód	747
9.4. Zarządzanie zasobami wodnymi	751
9.5. Ochrona wód przed zanieczyszczeniem	752
9.6. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków	

komunalnych	755
Wybrana i wykorzystana literatura	757

Rozdział 10

Wybrane zagadnienia ochrony biosfery **758**

10.1. Ochrona różnorodności biologicznej	758
10.1.1. Biosfera i jej ochrona	758
10.1.2. Różnorodność biologiczna i jej ochrona w prawie międzynarodowym i prawie Unii Europejskiej	758
10.1.3. Ochrona różnorodności biologicznej w prawie polskim	761
10.1.3.1. Idealna ochrona przyrody	762
10.1.3.2. Użytkowa ochrona przyrody	767
Wybrana i wykorzystana literatura	768
10.2. Ochrona terenów zieleni i zadrzewień	768
10.3. Humanitarna ochrona zwierząt	770
Wybrana i wykorzystana literatura	772

Rozdział 11

Instrumenty finansowoprawne w systemie przepisów ochrony środowiska **773**

11.1. Opłaty za korzystanie ze środowiska	774
11.2. Administracyjne sankcje finansowe za naruszanie zasad korzystania z zasobów środowiska	777
11.3. Opłata produktowa	780
11.4. Fundusze celowe w ochronie środowiska	781
11.5. Różnicowanie stawek podatków i innych danin publicznych służące osiągnięciu celów ochrony środowiska	782
Wybrana i wykorzystana literatura	782

Rozdział 12

Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska **784**

12.1. Odpowiedzialność cywilna	784
12.2. Odpowiedzialność karna	786
12.3. Odpowiedzialność administracyjna	788
12.4. Odpowiedzialność z tytułu zapobiegania i naprawiania szkód w środowisku	790
Wybrana i wykorzystana literatura	791

Część VIII

OCHRONA PORZĄDKU I BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO, OBRONA NARODOWA

Rozdział 1

Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Policja administracyjna	795
1.1. Pojęcie bezpieczeństwa i porządku publicznego	795

1.2. Policja administracyjna w ujęciu funkcjonalnym i podmiotowym	799
Z literatury	808
Wybrana i wykorzystana literatura	808

Rozdział 2

Bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych i imprez masowych 811

2.1. Bezpieczeństwo zgromadzeń publicznych	811
Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	816
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	817
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	817
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	817
Z literatury	818
Wybrana i wykorzystana literatura	818
2.2. Bezpieczeństwo imprez masowych	819
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	825
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	826
Z literatury	826
Wybrana i wykorzystana literatura	827

Rozdział 3

Ochrona osób i mienia. Reglamentacja dostępu do broni i amunicji 828

3.1. Ochrona osób i mienia	828
3.1.1. Uwagi ogólne	828
3.1.2. Ochrona obowiązkowa obszarów, obiektów, urządzeń	829
3.1.3. Prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia	830
3.1.4. Wymagania kwalifikacyjne pracowników ochrony i ich uprawnienia	832
3.1.5. Nadzór nad specjalistycznymi, uzbrojonymi formacjami ochronnymi	833
3.1.6. Uwagi końcowe	834
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	835
Z literatury	836
Wybrana i wykorzystana literatura	836
3.2. Reglamentacja dostępu do broni i amunicji	837
3.2.1. Uwagi ogólne	837
3.2.2. Wydawanie pozwoleń na broń	839
3.2.3. Cofnięcie pozwolenia na broń oraz zakaz noszenia broni	841
3.2.4. Przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przywóz z zagranicy i wywóz za granicę broni i amunicji, zasady posiadania broni przez cudzoziemców	842
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	843
Z orzecznictwa sądów administracyjnych	843
Z literatury	843
Wybrana i wykorzystana literatura	844

Rozdział 4	
Ochrona przeciwpożarowa	846
4.1. Zagadnienia wprowadzające	846
4.2. Działania prewencyjne i kontrolne w ochronie przeciwpożarowej	847
4.3. Krajowy system ratowniczo-gaśniczy	849
4.4. System powiadamiania ratunkowego	850
4.5. Jednostki ochrony przeciwpożarowej	851
4.6. Działania ratownicze	853
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	853
Wybrana i wykorzystana literatura	854
Rozdział 5	
Ratownictwo medyczne	855
5.1. Zagadnienia wprowadzające	855
5.2. Organizacja systemu ratownictwa medycznego	856
5.3. Obowiązek współpracy innych jednostek ratowniczych z ratownictwem medycznym	860
5.4. Akcja ratownicza	860
Z orzecznictwa Sądu Najwyższego	861
Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego	862
Z literatury	862
Wybrana i wykorzystana literatura	863
Rozdział 6	
Zarządzanie kryzysowe. Ochrona przed powodzią, suszą i poważnymi awariami	864
6.1. Zarządzanie kryzysowe	864
6.2. Ochrona przed powodzią i ochrona przed suszą	868
6.3. Przeciwdziałanie poważnej awarii przemysłowej	871
Z literatury	873
Wybrana i wykorzystana literatura	873
Rozdział 7	
Stan klęski żywiołowej i stan wyjątkowy	874
7.1. Uwagi ogólne	874
7.2. Stan klęski żywiołowej	875
7.3. Stan wyjątkowy	878
Z literatury	881
Wybrana i wykorzystana literatura	881
Rozdział 8	
Prawo obrony narodowej	882
8.1. Pojęcie obrony narodowej	882
8.2. Istota i struktura systemu obronnego	883
8.3. Pojęcie i struktura prawa obrony narodowej	885

8.4. Kierowanie obronnością państwa przez organy państwowe	889
8.5. Dowodzenie Siłami Zbrojnymi	901
8.5.1. Pojęcie, zadania i struktura Sił Zbrojnych	901
8.5.2. Struktura dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej	902
8.5.3. Dowodzenie Siłami Zbrojnymi w czasie wojny i stanu wojennego	904
8.6. Użycie lub pobyt Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa	904
8.7. Pobyt wojsk obcych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	906
8.8. Powszechny obowiązek obrony Rzeczypospolitej Polskiej	910
8.8.1. Podstawy prawne, zakres i rodzaje powszechnego obowiązku obrony	910
8.8.2. Administrowanie rezerwami osobowymi	911
8.8.3. Czynna służba wojskowa	914
8.9. Niemilitarne formy realizacji powszechnego obowiązku obrony	919
8.9.1. Obrona cywilna	919
8.9.2. Służba w jednostkach zmilitaryzowanych	921
8.9.3. Świadczenia na rzecz obrony	921
Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego	922
Z literatury	923
Wybrana i wykorzystana literatura	923
Autorzy	925

oprac. BPK